
HEGYVIDÉKI IGEHIRDETÉSEK

KI VOLT A FELEBARÁTJA?

Lukács ev. 10,36-37.

2016.JÚLIUS 03.

IGEHIRDETŐ: SZABÓ ISTVÁN

Lekció: Lukács evangéliuma 10. rész 17. verstől

Imádkozzunk. Köszönjük, Urunk, szent hívásodat igaz életre, benned való erőkre, megújulásra, üdvösségre, feltámadásra és örökkévalóságra. Köszönjük, hogy mindezt úgy cselekszed életünkben, hogy elhívsz bennünket anyaszentegyházad közösségébe, Igéddel és Szentlelkeddel táplálsz, oltalmazol, vezetsz bennünket és szüntelenül velünk vagy, mígnem megérkezünk a boldog célig. Köszönjük, hogy ezt a Te hívásodat megalapoztad és bepecsételted a mi Urunk Jézus Krisztusunk halálával, feltámadásával, mennyei dicsőségben való ülésével, s köszönjük, hogy most is Őáltala és Őbenne jöhetünk Hozzád, hogy elkérjük megsegítő erőidet. Mindenekelőtt azt kérjük Mennyei Atyánk, hogy oldozz fel bennünket minden terhünk alól, töröld el bűneinket, tisztogass meg vétkeinktől. Újítsd meg szent akaratod szerint, formáld szívünket, hajlítsd akaratunkat arra, hogy Téged szeressünk teljes erőnkből, elménkből, egész valónkból, hogy szereteted parancsát be tudjuk tölteni. S most nyisd meg elménket is Mennyei Atyánk, hogy miközben Igédre hallgatunk, az emberi szó áldott eszközzé lehessen, igéddé bennünk Lelked belső bizonyágtétele által. Küldd el hát Lelkedet, töltsd ki ránk gazdagon, áldd meg istentiszteletünket, áldj meg benne mindannyiunkat egyen-egyenként is, szent akaratod szerint a mi Urunkért, Krisztusunkért. Ámen

Textus: E három közül azért kit gondolsz, hogy felebarátja volt annak, aki a rablók kezébe esett? Az pedig mondta: Az, aki könyörült rajta. Monda azért neki Jézus: Eredj el, és te is akképpen cselekedjél. Lukács evangéliuma 10. 36 – 37.

Szeretett gyülekezet, kedves testvérek! A nagy angol író, Charles Dickens mondotta egyszer, hogy építene egy templomot, valahol Londonban és abban a templomban csakis és kizárólag a tékozló fiú példázatáról lehetne prédikálni. Nos, hadd toldjam meg a nagy írónak a mondatát azzal, hogy kellene építeni egy másik templomot is, amelyben csakis és kizárólag az irtalmas samaritánusról kellene prédikálni. Már csak azért is ötlött fel bennem ez, mert e történetet újra meg újra olvasva mindig eszembe jut egy régi eset. Egyszer Pápán, amikor felvételiztették a teológiára jelentkező diákokat, az egyik jelölt igen gyenge írásbelit írt az első napon. Este még azon tanakodtunk, hogy inkább ne is hívjuk be szóbelire, küldjük el, jöjjön el és tegyen próbát a következő évben. De aztán csak behívtuk, hátha szóban jobban fog teljesíteni, hiszen vannak olyanok, akiknek nehezen megy az írás, de szóban mégiscsak kiviláglik, hogy nagy-nagy elhivatottság lakozik bennük. De a szóbeli sem akart menni. Így aztán az egyik professzor nagy kedvesen megkérdezte a fiatalembertől, hogy ott az egész bizottság, a professzorok, esperesek, két püspök előtt mondja el a kedves bibliai történetét. Nos, melyik az? – A samaritánus - felelte. Hát akkor mondja el a samaritánus történetét. Elkezdte: megveretek egy embert, feküdt az úton kifosztva, és – mondja az atyafi – jött , a samaritánus. No, szoltunk közbe, ne siessünk, előbb még jött valaki más! Igen? Hát ki jött? Sújtunk neki: a lévita! Jaj, igen – folytatta -, de aztán jött a samaritánus! Még nem, még jött valaki! – mondtuk. Igen? Ki jött? S csak dadogott, nézett szegény, teljesen lefagyva. Erre megszólalt az egyik püspök a sorból, ahol ültünk garmadában, mindannyian feketében, papok. Nézze csak, mi mind azok vagyunk itt. Jaj, igen! – kiáltott fel -, aztán jött a farizeus! Nos, testvérek, nem ártana hát minden vasárnap vagy akár minden nap egy templomban erről a szép példázatról szólni! És abban is biztos vagyok, hogy ha lenne egy ilyen templom és minden nap válogatott igehirdetések hangzanának, ahány igehirdetés, annyiféle beemnet, annyiféle ajtó nyitna be ebbe a történetbe.

Azt javasolom, hogy ma ott nyissunk be ebbe a történetbe, ahol Lukács evangélista is megnyitja a számunkra. Azért is olvastam fel az előzetes történetet, mert Lukács evangélista nem túl gyakran használja azt a szót, hogy „ímé”, mellyel nyomatékosítani akar valamit. Lukács jó történetíró, és ha olvassuk evangéliumát, ilyen kifejezéseket olvasunk egy-egy történet kezdetén: és történt, és lőn, és akkor. Ha tehát valamit így kezd: „ímé”, akkor ez valami sajátos nyomatékot jelent. Igen, itt valaki felrántja az ajtót, beront a történetbe, hirtelen megszakad a történet rendes folyamata. Mi is ez a „rendes” történet? Jézus kiküldi a tanítványait, felhatalmazza őket Isten országának hirdetésére, csodatevő erőket ad nekik. Aztán visszatérnek a tanítványok és ujjongva jelentik: Uram, a Te nevedre még az ördögök is engedelmeskedtek nekünk! Ekkor Jézus azt mondja nekik: ne azon örüljétek, hogy az ördögök engedtek nektek, hanem azon, hogy a nevetek fel van jegyezve a mennyekben! Igen, ez a győzelem, ez a végső cél, ez az igazi diadal. De aztán maga Jézus is felujjong: örvendezett abban az órában és azt mondta: hálákat adok Neked, Atyám, mennynek és földnek Ura, hogy mindezeket (vagyis a tanítványság és az üdvösség nagy

titkát!) elrejtette a bölcsek és az értelmesek elől és megjelentette a kisdedeknek. Vagyis Jézus azon ujjong, hogy nem titok többé az üdvösség! Éppen ez a lényeg! Mert ha titok lenne, akkor a bölcsekhez és az értelmesekhez kellene mennünk, kik ismerik Isten kinyilatkozásának legmélyebb rétegét is, hogy tőlünk kérjünk tanácsot, mikor és hogyan találunk oda az üdvösséghez. De azt mondja Jézus, hogy előlük elrejtette ezt az Atya, és kijelentette a kicsinyeknek. Pál apostol Korinthus-beli levele visszhangozza ezt, amikor azt írja az apostol, hogy Isten a keresztség és az üdvösség nagy titkát nem az erőseknek, nem a hatalmasoknak, nem a nagyoknak, nem az előkelőknek, nem a bölcseknek, hanem a gyengéknek, a senkiknek, a bolondoknak jelentette ki. Jézus tehát ujjong. És ebben az ujjongásában még a tanítványokat is fölemeli, akiket az imént, úgy tűnik, lehűtött valami óvatos realizmussal. Mintha ez lett volna Jézus szavában: jól van, jól van, még az ördögök is engednek nektek. Ördögöket is tudtok úzni, betegeteket is tudtok gyógyítani, Isten nagyságos dolgát szívekhez elható módon tudjátok hirdetni, és tanítványságra hívtok embereket. De nyugalom, nyugalom, Isten országa még hátra van! És aztán felemeli őket: boldogok a szemek, amelyek látják azokat, amelyeket ti láttatok, mert sok próféta és sok király (a régi szentek, a nagyok, a jövendőölők, az Illések, az Ézsaiások, a Dávidok, a Salamonok!) kívánták ezt látni és nem láthatták és kívánták ezt hallani és nem hallhatták. Egyszerűen tehát emelkedünk felfelé. Ez a Jézus titka, – fantasztikus módon fel tud bennünket emelni.

És ekkor... De nem azt mondja Lukács, hanem azt mondja, ímé! Valaki berúgja az ajtót, valaki beront az örvendezés kellős közepére, és – ha szabad ezt mondani – elrontja ezt az örömet. Ilyet mindannyian, szinte minden nap átélünk: együtt vagyunk a családban vagy baráti közösségben, örvendezünk, ujjongunk, lelkesek vagyunk, és egyszer csak betoppan valaki, és beszúr egy minden porba döntő kérdést, – ímé... Ez a szó, ímé, ez afféle rámutató szó. Az illető rábök valamire: ímé. Nálunk ezt úgy mondták odahaza, faluhelyen, hogy benyomja a pumpát a küllők közé. Megyünk a biciklivel, felborulunk, – ímé. Nos, azt mondja ez a törvénytudó, kísértve Jézust: Mester, mit cselekedjem, hogy az örök életet elvehessem?

Itt a bemenet, érezzük mindannyian, hiszen az imént Jézus éppen erről beszélt a tanítványoknak: azon örvendeztetek, hogy a nevetek fel van jegyezve a mennyben, azon örvendeztetek, hogy örök élet várományosai vagytok, azon örvendeztetek, hogy az üdvösség valósága, ereje átárad rajtatok, és pedig olyan erővel, olyan jelenségek körében, amit sok próféta és sok király vágyva vágyott látni, de nem láthatott. Örök élet? Nos, Mester, mit kell tenni, hogy elnyerjem az örökéletet?

Az első, amit a történet kapcsán ki kell emelni (és ez már egészen elérkezik hozzánk), ez a kis szó, itt Lukács evangélista elbeszélésében, ez az „ímé”, ez egészen hozzánk elmutat, a mai keresztyénség is elmutat! Mert az a magától értetődőség, ahogyan Jézus elindítja ezt a beszélgetést, eltalál minket is. Nem akarok pszichologizálni, mégis egy kicsit szükség van rá. Hiszen ha valaki be-

leront a mi örömünkbe, valamit odavág az asztalra, az első kérdésünk mégis az lenne: mit keres a csizma az asztalon? Hogy jössz te most ahhoz, hogy nem hagysz bennünket örülni? Emlékszünk, nem volt régen – pár napja? – bocsánat, hogy így mondom, így volt: bulizott az egész ország. Győzött a magyar fociválogatott, tovább jutott a csapat, mindenki ujjongott, lelkesedett. Hirtelen egyszer csak rájöttünk, hogy milyen csodálatosak a mi focistáink. Ám valaki írt egy cikket arról, hogy nem ér ez az egész semmit, egyébként is X-lábúak a játékosok, csak szerencsájuk volt. És akkor az egész ország rárontott erre a szerencsétlenre íróra: ünnepontó! Talán Jézusnak is előbb az ünnepontásról kellene néhány szót szólnia! És más történeteket olvasva, látjuk, hogy Jézus is értette azt a fajta beszédet. Tudott Ő odacsapni, tudott Ő visszamondani. Mentek hozzá és kísértették, de Jézus átlátta a szándékukat, és így kezdte válaszát: képmutatók...! De itt semmi ilyesmi nincs, hanem az a megdöbbentő dolog áll előttünk, hogy milyen magától értetődő ahogyan Jézus a szeretet törvényéről kezd szólni, ahogyan erre tereli a beszélgetést. Magától értetődő. Azt mondja Jézus a törvénytudónak: nézzük, mi van megírva a törvényben? Mert a törvényben meg van írva az üdvösség útja! Igen. Le van írva. Tehát: mit olvasol, mit mond a törvény? Ekkor a törvénytudó felmondja a szeretet nagy parancsolatát, pontosan, szépen, szabatosan.

Nos, vegyünk a szívünkbe, hogy a legbonyolultabb helyzetekben, amikor minden borulni látszik, amikor a mi kevés kis örömünket elveszik, amikor berontanak az életünkbe, rákérdéznek a keresztyénségünkre, mit ujjongtok itt, mit lelkesedtek itt, mit tapsoltok, mit mosolyogtok, mondjátok csak: mit kell csinálni, hogy örök életünk legyen? – nos, ilyenkor megtanulhatjuk Jézustól ezt a magától értetődöttséget, ezt a természetességet. Lám, olyan evidens, meg van írva a törvényben, Isten ezt a tudunkra adta. Nincs min vitatkozni, nincs itt mit tovább firtatni!

Mégis, kedves testvérek, ezek után azt olvassuk, hogy az írástudó igazolni akarja magát, és visszakérdez: ki az én felebarátom? Ez egy nagyon fontos kifejezés, ti. hogy igazolni akarta magát... Ennél a szónál álljunk meg egy percre. Igazolni akarta magát. Itt a görög a dikaió ige áll, és ez a jogi igazságra utal. Tehát nem filozófiai, hanem a jogi igazságról van szó. És ez lesz az, amelyről majd Pál apostol az evangélium hirdetése során olyan sokat beszél, hogy ugyanis az ember nem tudja magát igazolni Isten előtt. Mert bár a törvényben meg van írva az üdvösség útja, a törvény azonban csak leírja az utat, erőt nem ad hozzá, annak az erőnek máshonnan kellene érkeznie, mert a megromlott emberi életben nincs meg ez az erő. Ez az ember nagy tragédiája: az eszével, a szívével, a lelkével igent mond Isten rendjére: szeresd az Urat, szeresd felebarátodat. Azt mondja egy másik helyen az apostol: ez ellen nincs törvény. A szeretet törvénye ellen nincsen törvény! És mégis, abba bukunk bele, nap mint nap, hogy ez nem megy, ezt nem tudjuk megcselekedni. A törvénytudó tehát mintegy igazolni akarván önmagát, belekezd annak firtatásába, hogy mennyire tudja az ember elosztani a maga embertársi szeretetét. Először, a legtermészetesebb és egyébként a törvényben is leírt módon, az övéit szereti

az ember, a háza népéről gondoskodik, aztán a környezetéről gondoskodik, a hozzátartozóit szereti, a rokonságát, a fajtáját, a nemzetét, így tágul a kör. De ahogy tágul a kör, érezzük, hogy egyre inkább csappan a szeretet-muníció. Papíron – ezt szoktam a konfirmandusaimnak mondani – én minden eszkimót nagyon szeretek. Azért, mert egyet sem ismerek közülük. De amikor betoppan az életünkbe, akkor elkezdődik az ember örült drámája. Ha elviszem az erőmet messzire, akkor a feleségem meg a gyerekeim, meg a rokonom, meg a nemzettársam kéri rajtam számon, hogy elvitted tőlem a szeretet erejét, a cselekvés eszközeit, a módjait, elvitted tőlünk oda. És miért? Jó fej akarsz lenni? Ez ma igen divatos, tele van a világ utazó szeretetügynökökkel, akik kis bőröndbe beteszik a szeretetadagot, hátat fordítanak családnak, rokonságnak, nemzetnek, hazának, és elmennek a világ végére, ott kibontják és osztogatják. Sőt, lefotózzák magukat, aztán felteszik a face-bookra, lám ő milyen nagyon szeret. De nem mai dolog ez. A törvénytudó, igazolni akarván önmagát, felteszi mindannyiunk drámai kérdését: ki az én felebarátom? Ki az, akire oda kell irányítanom minden szeretetemet, akire nézvést azt mondja a törvény, szeresd felebarátodat, mint önmagadat!?! Most nem akarom végigmondani az irgalmas samaritánus példázatát, ismerjük jól, és félek attól, hogy majd nekem is a „farizeus” fog a számra fordulni, tehát csak a végét mondom. Megkérdezi Jézus a történet végén: mit gondolsz, ki volt a felebarátja annak, aki a rablók kezére esett?

Azért fontos ez, mert mi ezt a kérdést meg szoktuk fordítani. Mi ezt úgy szoktuk magyarázni, hogy lám, ott van a samaritánus, az ősi ellenség... Ha most Írországból lennék, nagyon könnyen tudnám magyarázni: protestánsiak-katolikusok. Nagyjából ilyen volt a régi Izraelben, a fogság után az, amikor a zsidók hazajöttek a fogságból és azt találták, hogy Samáriába betelepítettek a babilóniaiak egy népet, azok felvették a zsidó vallást, de valami régi formáját. Örök ellenségeskedés támadt közöttük. Vallási alapon. Maga Jézus mondja egy helyen, mikor kiküldi tanítványait a samaritánusok falvaiba: ne menjetek be, mert nem küldtettem máshoz, csak Izrael háza népéhez (Máté 10,5). Itt valami nagy ellenségeskedés volt. Ezért úgy szoktuk a példázatot magyarázni, hogy ott van az az agyonvert ember, jön a samaritánus, könnyöreltre indul... És így kell nekünk is tenni, meglátunk egy megvert embert, egy elesett embert, oda kell fordulnunk hozzá. Igen, egész történetet mond el Jézus kilenc egyszerű szóban, meglátta, oda ment, megkönyörült, bekötözte sebeit, olajat és bort töltött rá, rátette a barmára, elvitte a vendégfogadó házhoz, gondját viselte, pénzt tett le érte. Kilenc szó, kilenc ige – ez egy történet. De milyen érdekes a Jézus kérdése, még egyszer olvasom, gondolkozzunk rajta. Azt mondja: mit gondolsz, ki volt a felebarátja annak, aki a rablók kezére esett? Ki volt a felebarát? – a samaritánus – vagyis az ellenség! Nagyon fontos itt a nézőpont. A nézőpont itt ugyanis azé az emberé, aki Jeruzsálemből Jerikóba ment, rablók kezére esett, megverték, kirabolták, ott hagyták félholtan. Jön a lévita, jön a pap, a hivatalosak, a törvény megélői, az igazság hirdetői, elkerülik. A felebarát elkerüli a felebarátot. Zsidónak zsidót szeretni örök törvény volt.

Magyarnak magyart szeretni örök törvény, románnak román szeretni örök törvény, angolnak angolt szeretni örök törvény. Az előbb beszéltem erről. Kit szeretünk első körben? A sajátunkat. De ők elkerülnek. És jön harmadjára az ellenség! A samaritánus az ellenség. Tehát két ellenség van itt. Az egyik össze-
verve, a másik jön az úton. Ki volt a felebarátja annak, aki ott feküdt az úton, akit kiraboltak? Az ellenség.

Kedves testvérek, nem értjük jól a történetet, ha – bocsánat, hogy így mondom – egy szentimentalista racsit csinálunk belőle, amivel aztán kenegethetjük a keresztyének a lelküket, hogy, úgymond, mi irgalmas samaritánusok vagyunk, mi mindenkin megkönyörülünk, mi mindenkin segítünk, mi adunk, osztunk. Lám, ma is erről szólt a hirdetés, legyünk irgalmas samaritánusok. Igen, legyünk azok! De azt is tudni kell, hogy aki irgalmas samaritánus akar lenni, az az ellenséghez megy, az ellenséghez térdel le, az ellenségét emeli számarára. Ezért olyan drámai az szó, amit Lukács mond és Jézus is hangsúlyoz: megkönyörült rajta. Nem megsajnálta, nem megesett rajta a szíve, hanem megkönyörült rajta, mint amikor a háborúban két ellenséges katona összeüt-közik, az egyik összeomlik és a másik nem öli meg; megkönyörül rajta. Mint amikor a bíró látja a delikvensen, hogy bűnös, aki méltó az ítéletre, de a bíró megkönyörül rajta és fölmenti. Mint amikor igazam van valakivel szemben, igen, igazam van, de lemondok az igazamról. Megkönyörülök. Ez sokkal több, mint a szájalom. Az is nagy dolog, mert a keményszívűség is rettenetes valami. Ez azonban itt az ellenségeskedésnek a feloldását jelenti, vagyis azt, hogy az ellenség felebarátta teszi magát, az ellenség belép a felebarát helyére...

Mi onnan léptünk be ebbe a történetbe, hogy Jézus ujjongott, és azt mondta, hogy: hálákat adok Neked, mennyei Atyám, hogy elrejtetted ezeket a bölcsek és értelmesek elől és kinyilatkoztattad a kisdedeknek, mert így volt Neked kedves. Aztán azt mondja a tanítványoknak, hogy ujjongjatok ti is és legyetek boldogok, mert olyanokat láttok, amit sok próféta és sok király akart látni és nem láthatott! És mi az? Éppen az, amikor az ellenségből felebarát lesz. Mert mi az – megint emeli Jézus föl a tanítványokat –, amikor Isten megbékél és megirgalmaz nekünk? A könyörületnek, a megirgalmazásnak, a samaritánusi létnek, a szeretet betöltésének ez a legrejtettebb titka, és ezzel kell kezdenünk, itt lépünk be a történetbe. Mert lehet, hogy ez a törvénytudó egy pillanat alatt elrontotta az örömet, mert bejött egy kukacoskodó kérdéssel: ki az én felebarátom? Jézus meg rámutat az ellenségre és azt mondja: ő a te felebarátod! Miért? – Mert megkönyörült rajtad. Hogyan? Nem azért a felebarátom, mert én megkönyörültem rajta, hanem ő az, aki megkönyörült rajtad. És emeljük most ezt vízszintes síkból föl, vertikálisan, Isten felé. Azt mondja Pál apostol a második Korinthusi levélben: Krisztusért járván követségben, mintha Isten kérne általunk, béküljete meg az Istennel, mert Ő a Krisztusban már megbékélt veletek. Ezt mondja János evangélista a levelében: mikor mi még bűneinkben voltunk, Isten elbocsátotta az Ő egyszülött fiát... Mikor mi még úgy gondoltuk, hogy az Isten és az ember viszonya az, hogy perben s haragban vagyunk egymással és mi majd megkeressük útját-módját annak, hogy mi-

képpen engeszteljük meg az Istent, hogyan édesgessük magunkhoz, hogyan kérjünk fegyverszünetet, hogyan bírjuk rá Istent, hogy hagyjon békén.... nos, akkor felragyog az evangélium, az örök élet titka, a szeretet titka! És ez a szeretet törvényének is a gyökere, hogy Isten (a Te ellenséged, ugye!) meglátott, hozzád jött, megkönyörült, fölemelt, bekötözte sebeidet, a barmára tett, elvitt a vendégfogadó házhoz és megadta az árát annak, hogy meggyógyulj és élj!

Ki az én felebarátom? – ezt kérdezi mindenki, aki okoskodik, Jézus meg azt kérdezi: mondd meg, mit gondolsz, ki volt a felebarátja annak, aki a rablók kezére esett? Ki volt a felebarátja annak, aki a bűn kezére esett? Ki volt a felebarátja annak, aki az elveszés kezére esett? Ki volt a felebarátja annak, aki a halál kezére esett? Ki volt a felebarátja annak, aki már-már halott, de biztos, hogy nem él igazán? Ha tudod a választ, akkor eredj el, és cselekedj te is akképpen. Ámen

LEJEGYZTE: VÁSÁRHELYI PÉTER,
KIADJA: BUDAHEGYVIDÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG
WWW.BUDAHEGYVIDEK.HU